

Cultuurnota 2016

Gemeente Ede

Colofon:

Gemeente Ede

Opgesteld door de afdeling Samenleving & Beleid

Maart 2016

Bezoekadres: Stadskantoor de Doelen, Raadhuisplein 2, Ede
(alleen op afspraak)

Postadres: Postbus 9022, 6710 HK Ede

(0318) 140 318

info@ede.nl

Inhoud

1. Inleiding	7
2. Maatschappelijk effect, visie en doelen	9
2.1 Maatschappelijk effect	9
2.2 Visie	9
2.3 Doelen	10
3. Rolneming	11
4. Basisvoorzieningen	13
4.1 Bibliotheek	13
4.2 Cultuureducatie	14
4.3 Podiumkunsten	15
4.4 Kennisfunctie erfgoed	16
4.5 Beeldende kunst in de openbare ruimte	17
5. Stimulering	19
5.1 Museale functies	19
5.2 Militair erfgoed	20
6. Vernieuwing faciliteren en particulier initiatief	21
6.1 Cultuurfonds	21
6.2 Burgerinitiatieven met betrekking tot cultuur	22
6.3 Particulier initiatief	22
7. Onveranderd beleid	25
7.1 Mediabeleid	25
7.2 Amateurkunst	25
7.3 Atelierbeleid, tentoonstellingen, atelierroutes en kunstfestivals	25
7.4 Cultuurprijs	26
7.5 Edese Stadsdichter	26
7.6 Exposeum	27
7.7 Openluchttheater Ede	27
8. Links met andere beleidsterreinen	29
9. Vervolg	31
10. Financiële paragraaf	33
Bijlage 1 Verantwoordelijkheden van de verschillende overheden binnen cultuur	35
Bijlage 2 Belangrijkste gemeentelijke visies	39
Bijlage 3 Aanpalende gemeentelijke beleidsplannen	44
Bijlage 4 Kwadrant van rolgeving uit mEde maken	45

Samenvatting

Kunst en cultuur dragen bij aan de samenleving, het verrijkt, verdiept en geeft kleur. Een goed culturaanbod in onze gemeente draagt in sterke mate bij aan de ambities van ons gemeentebestuur om Ede te ontwikkelen tot een sterke en sociale samenleving, met verbinding tussen stad en dorpen, waarin iedereen zich thuis kan voelen en waar het aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te ondernemen. In deze nota wordt de ambitie beschreven voor het Edese cultuurbeleid. In de doelen is een nadere uitsplitsing gemaakt naar maatschappelijke thema's waar kunst en cultuur aan bijdragen.

Cultuurbeleid in Ede zal de komende jaren niet volledig op de schop gaan. Wel worden nieuwe accenten gelegd. Hiermee wordt zichtbaarder wat er aan kunst en cultuur in Ede is. Daarnaast komt er ruimte voor meer kunstuitingen en cultuurbeleving in Ede.

Veel uitingen, waar de gemeente aan bijdraagt, blijven onveranderd. Deze uitingen blijven we als verrijking zien van cultuur en kunst in Ede. En daarom worden die initiatieven ondersteund. Denk bijvoorbeeld aan amateurkunst, atelierbeleid, cultuurprijs of mediabeleid.

Een aantal onderwerpen zal wel veranderen. Dat kan te maken hebben met nieuwe inzichten en ambities, maar ook met maatschappelijke ontwikkelingen. Gedacht is om de rol van de samenleving en de gemeente beter te duiden in deze ontwikkelingen. Daarvoor zijn aan de hand van vier tredes de rol van samenleving en overheid weergegeven. Waarbij samenleving en overheid een steeds grotere of kleinere rol in nemen.

In de basisvoorzieningen is de rol voor de gemeente het grootst. In deze voorzieningen worden wel voor de komende periode keuzes gemaakt. Denk aan de invulling van de bibliotheekvoorziening (aan de hand van een selectie van de wettelijke thema's), cultuureducatie (uitvoering vervolgprogramma cultuureducatie met kwaliteit), podiumkunsten (aanvullend aanbod op podia in de regio), kennisfunctie erfgoed (inzet op vooral de functie van delen van kennis over lokaal erfgoed) en beeldende kunst in de openbare ruimte (nieuwe en afgeslankte vorm van advisering).

Bij het stimuleren van initiatieven heeft de gemeente nog steeds een verantwoordelijkheid, maar wordt het initiatief vanuit de samenleving groter. Hierin worden de invulling van museale functies en militair erfgoed beschreven. Waarbij nieuwe speerpunten en accenten worden gelegd.

Nieuwe elementen voor de komende periode zien we vooral op die thema's waar de gemeente vernieuwing wil faciliteren. Zo is de verkenning van een publiek-privaat cultuurfonds tijdens besluitvorming over deze nota al gestart. Dit publiek-private cultuurfonds zou op afstand van de gemeente komen te staan en worden gevormd door de gemeente én private partners. Het fonds kan innovatie en ondernemerschap stimuleren door verschillende financieringsvormen en toegespitste doelstellingen.

Het stimuleren van burgerinitiatieven vindt de gemeente steeds belangrijker. Op het terrein van jeugdactiviteiten (wat raakvlakken heeft met cultuur) wordt met particuliere geïnteresseerden een nieuw concept voor talentontwikkeling uitgewerkt, vanuit de behoefte die hiervoor leeft onder jongeren.

De gemeente is blij met de vele particulieren initiatieven die in bepaalde niches of deelsectoren de gemeentelijk gesubsidieerde instellingen aanvullen met hun diverse aanbod.

Leeswijzer

Na de inleiding (hoofdstuk 1) volgt het tweede hoofdstuk, waarin maatschappelijk effect, visie en doelen zijn opgesomd. In het derde hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de verschillende rollen die de gemeente voor haarzelf ziet in de diverse voorzieningen op het gebied van cultuur en kunst. In het zevende hoofdstuk is kort te lezen welke activiteiten, gesteund door de gemeente, onveranderd blijven. Hoofdstuk 8 beschrijft kort links met andere beleidsterreinen in de gemeente en als laatste wordt de financiële paragraaf behandeld.

1. Inleiding

Cultuur is breed. Het gaat over musea, bibliotheekwerk, muziek, cultuureducatie, amateurkunst, erfgoed, media, beeldende kunst, festivals, etc. Tijden veranderen, maar niet alles verandert door de tijd. Dat geldt ook voor de cultuursector in Ede. Door nieuwe technologische, maatschappelijke, financiële of politieke ontwikkelingen veranderen een aantal zaken op het beleidsterrein van cultuur. Maar niet alles moet of hoeft anders.

Het vorig beleidskader cultuur (2010-2014), was vooral beschrijvend en is verlopen. Het doel van het stuk dat voor u ligt is om (beknopt) de gemeentelijke koers uiteen te zetten. De koers als het gaat om rolneming of onderwerpen waar de gemeente een belangrijke gemeentelijke taak in ziet en in welke onderwerpen minder. In deze nota wordt vooral de ambitie beschreven voor het Edese cultuurbeleid. Op een aantal deelonderwerpen zijn veranderingen gaande. Bijvoorbeeld door bezuinigingen of samenwerking die wordt vormgegeven. Dit is dan aanleiding om als gemeente Ede een helder standpunt in te nemen over waar de veranderingen aan bij moeten dragen.

In het participatietraject mEde maken (november 2014 tot april 2015) heeft de gemeente Ede met de samenleving onderzocht welke nieuwe ideeën en samenwerkingsvormen denkbaar zijn tussen haarzelf en de samenleving. Cultuur was één van de onderwerpen die besproken is. Een opgave daarbij was zoeken naar bezuinigingsmogelijkheden. Het is nu zaak om de ideeën om te zetten in uitwerking. Deze nota heeft daarom niet als doel om bezuinigingen te realiseren.

Het cultuurbeleid in Ede staat niet op zichzelf. Zo werkt het Rijk aan het cultuurbeleid voor de jaren 2017 tot 2020. Dit is het moment voor de provincies Overijssel en Gelderland en acht steden – waaronder Ede - om de minister mee te geven wat zij belangrijk vinden voor kunst en cultuur in Oost-Nederland in de komende jaren. Daartoe is samen het Cultuurmanifest Oost-Nederland geschreven. Nog actiever dan voorheen wil de gemeente Ede de verbinding naar buiten zoeken. Ook binnen en rondom de FoodValley zijn namelijk nog veel meer verbindingen te leggen die uiteindelijk als doel hebben om het culturele aanbod te versterken. De provincie geeft in haar startnotitie programma cultuur en erfgoed (2017-2020) aan het concept van FoodValley te willen versterken.

2. Maatschappelijk effect, visie en doelen

2.1. Maatschappelijk effect

Gemeentelijk beleid heeft als doel om effecten in de maatschappij te bereiken. Dit beoogde effect is leidend in de visie en doelen. Het maatschappelijke effect van het cultuurbeleid van de gemeente Ede is: *kunst en cultuur worden zichtbaarder doordat de mogelijkheden voor nieuwe initiatieven groter en bestaande initiatieven en organisaties bekender worden.*

2.2. Visie

De Edese visie op kunst en cultuur sluit aan op verschillende visies die de gemeente op bepaalde onderwerpen heeft. Denk aan erfgoedbeleid, de Visie 2025, het startdocument voor Levendig Centrum, kadernota vernieuwd welzijn en de visie die voor cultuur is opgesteld tijdens mEde maken. In bijlage 2 zijn de belangrijkste componenten uit hierboven genoemde visies opgesomd.

De Edese visie voor kunst en cultuur is als volgt:

“Kunst en cultuur zijn van grote betekenis voor de samenleving. Zij dragen bij aan 21ste eeuwse vaardigheden. Te weten: creativiteit, kritisch denken, burgerschap, samenwerken, communicatie, productiviteit, ondernemerschap, ict en mediageletterdheid. Cultuur in Ede is bij uitstek geschikt om de economische en sociale kracht lokaal te versterken. Cultuur is een fundament in de ontwikkeling van de mens (jong en oud) en een fundament in de opbouw van een stad of dorp.

Een goed culturaanbod in onze gemeente draagt in sterke mate bij aan de ambities van ons gemeentebestuur om Ede te ontwikkelen tot een sterke en sociale samenleving, met verbinding tussen stad en dorpen, waarin iedereen zich thuis kan voelen en waar het aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te ondernemen.

Cultuur is verbonden met onze identiteit en draagt bij aan ontwikkeling, ontplooiing van mensen en sociale cohesie in onze

gemeente. We zetten in op het vergroten van kennis en vooral actieve beleving van kunst en cultuurbeoefening voor alle leeftijden, maar met name voor de jeugd. In Ede hebben we daarbij kennis van onze historie en waarden en beschermen wij ons erfgoed.

Het creëren van een optimaal lokaal cultureel klimaat is een gezamenlijke opgave voor de gemeente, culturele organisaties, ondernemers en actieve inwoners. Ieder doet dit vanuit zijn eigen rolname.

Er gebeurt al heel veel in Ede op het gebied van kunst en cultuur. Het is vooral belangrijk om kunst en cultuur in Ede zichtbaarder te maken.”

2.3. Doelen

Kunst en cultuur dragen bij aan de samenleving, het verrijkt, verdiept en geeft kleur. We maken zichtbaarder wat er aan kunst en cultuur in Ede is. Daarnaast creëren we ruimte voor meer kunstuitingen en cultuurbeleving in Ede. Dit zien we terug in:

1. Alle kinderen maken kennis met en krijgen een basis van alle cultuurvormen, door cultuureducatie.
2. Cultuur is verbonden met onze identiteit (waar we vandaan komen). Het verhaal van Ede wordt verteld.
3. In Ede blijven inwoners en bezoekers in contact met elkaar via kunst en cultuur. Kunst en cultuur vormen een katalysator voor het omgaan met verschillen in waarden en opvattingen. Daardoor wordt de sociale cohesie en uiteindelijk de sociale kracht van Ede versterkt.
4. Een gevarieerd aanbod aan kunst en cultuur en stimulering van creatief talent, dragen bij aan creativiteit en innovatie, wat de cultureel ondernemersklimaat & innovatie en uiteindelijk de economische kracht van Ede versterkt.
5. Kunst en cultuur en vermarkting (om bezoekers en bewoners aan te trekken) dragen bij aan de culturele uitstraling en uiteindelijk aan het imago van Ede en daarmee de aantrekkelijkheid van Ede als woongemeente.

3. Rolneming

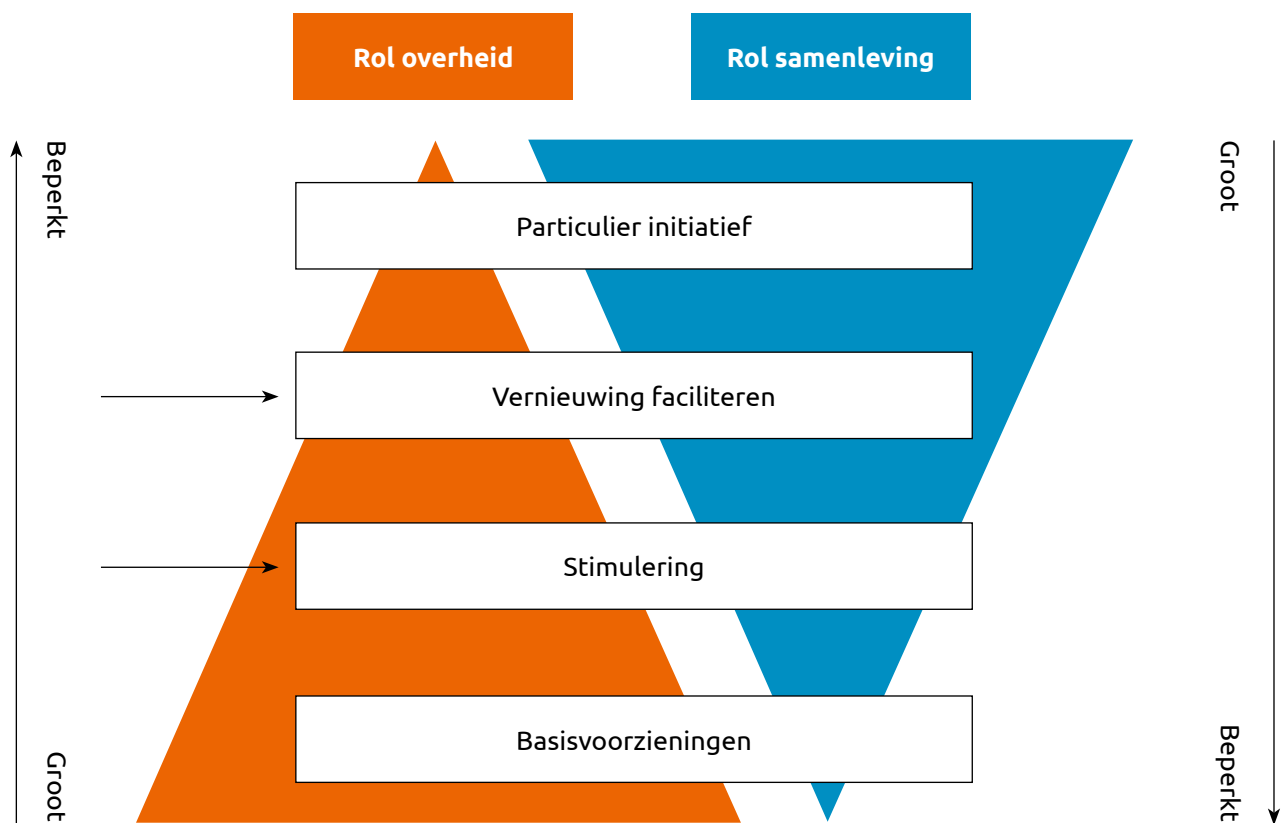
In algemeenheid willen overheden naar een rolneming die veel meer past bij een participatieve samenleving. Bij de uitvoering van het gemeentelijk cultuurbeleid, wordt vanaf 2016 ook gekeken naar een veranderende rol van de gemeente en daarmee ook een veranderende rol voor culturele instellingen. Denk aan het vormgeven van partnerschap (ipv meer traditionele rollen) en aan nieuwe vormen van financiering (die meer op afstand komt). Kortom: wat wordt beoogd is beschreven aan de hand van verschillende rollen die de gemeente inneemt.

De gemeente heeft er vertrouwen in dat inwoners en organisaties zelf meer sturing kunnen geven, ondernemerschap kunnen vormgeven en initiatieven kunnen ontplooiën. Afhankelijk daarvan kiest de gemeente voor sturen, loslaten of iets daar tussenin: regisseren, stimuleren, faciliteren. Daarbij kan het wenselijk zijn om sectoroverschrijdend samen te werken, bijvoorbeeld in het onderwijs.

In het traject van mEde maken is nagedacht over hoe de daarin ontwikkelde visie (de pijlers komen terug in de doelstellingen van deze nota), te vertalen naar de rollen van overheid en samenleving. Dit is vervat in een kwadrant. Zie bijlage 4. De rollen van overheid en samenleving in elk van de vier ingevulde vierkanten in dat kwadrant, komen het zij op een iets andere manier, terug in de uitwerking van deze nota.

Gekozen wordt om alleen die onderwerpen te benoemen en toe te lichten die in beweging zijn, wat aanleiding geeft voor een heldere gemeentelijke uitspraak. Doordat samenwerking anders wordt, bezuinigingen aan de orde zijn of anderszins aanleiding is om zaken anders te doen dan voorheen. Onderwerpen die nagenoeg onveranderd zijn gebleven sinds de vorige nota, worden beschreven in hoofdstuk 7.

In de tekening is te zien hoe de overheid en samenleving in verschillende mate samenwerken. De overheid en samenleving hebben op elke trede een steeds grotere of kleinere rol. De gemeente blijft, nog steeds, het meeste van haar tijd en middelen inzetten op de basisvoorzieningen (zie 4). De meeste vernieuwingen zullen de komende jaren gebeuren op het gebied van het geven van stimuleren en het faciliteren van vernieuwing.

4. Basisvoorzieningen

Cultuur is een fundament in de ontwikkeling van de mens (jong en oud) en een fundament in de opbouw van stad of dorp. In tijden waarin loslaten en faciliteren voor een gemeente belangrijker wordt, is het tegelijkertijd nodig om duidelijk te zijn in wat de gemeente als basis belangrijk vindt. Op een aantal terreinen blijft de gemeente daarom (vooral nog) actief sturen op het beleid. Dit kan zijn omdat de gemeente het van belang vindt dat deze voorziening voor een breed publiek toegankelijk is en blijft. Dit geldt bijvoorbeeld voor de bibliotheek. Het kan ook zijn dat er sprake is van een inhoudelijke (door-) ontwikkeling. Dat is het geval bij de (binnenschoolse) cultuureducatie, de podiumvoorziening en de beeldende kunst. Tot slot is op twee gebieden zowel een inhoudelijke als ook organisatorische verandering wenselijk. Dat is het geval bij de totstandkoming van het concept van een netwerk voor erfgoed en cultuur en de buitenschoolse cultuureducatie.

Andere voorzieningen, die niet onder dit kopje worden beschreven, zijn ook afhankelijk van een basis die de gemeente biedt. Het gaat dan echter om een minder sturende rol vanuit de gemeente over hoe dat wordt gedaan. Bijvoorbeeld de museale functies en militair erfgoed (zie 5).

De sturende rol die de gemeente ziet voor zichzelf op onderstaande terreinen, uit zich ook in de wijze waarop de subsidiëring voor de organisaties vorm zal worden gegeven. Uitgaande van het gewenste maatschappelijk effect zullen op elk van deze gebieden nadere subsidieregels worden opgesteld, waarin geformuleerd staat op welke wijze subsidies kunnen worden ingezet.

4.1 Bibliotheek

De bibliotheek is de plek bij uitstek waar mensen bij elkaar komen en zich kunnen ontwikkelen. Dat kan van oudsher bij de bibliotheek door het lenen van boeken en andere media, het kan in toenemende mate ook door het aanbod van andere diensten. Het uitgangspunt daarbij is de Bibliotheekwet uit 2015. Deze wet noemt een aantal functies die een openbare bibliotheek zou kunnen vervullen:

- 1) kennis en informatie
- 2) ontwikkeling en educatie
- 3) lezen en literatuur
- 4) kunst en cultuur
- 5) ontmoeting en debat

De gemeente kiest ervoor om de ontwikkeling van de bibliotheek in Ede door te laten ontwikkelen langs een tweetal functies: “kennis en informatie” en “basisvaardigheden”. Hierop onderscheidt zich de bibliotheek. Het uitgangspunt hierbij is dat de bibliotheek als onderdeel van Cultura ook een rol kan vervullen als ontmoetingsplaats en binnen het organiseren van activiteiten op het gebied van cultuureducatie.

Hoe ziet dit er dan uit? Lezen en schrijven zijn basisvaardigheden om kennis mee te verwerven en verbeeldingskracht en creativiteit mee te stimuleren. Inwoners van Ede kunnen gebruik blijven maken van de collectie van de bibliotheek. De collectie is fysiek en digitaal en is aangesloten op de landelijke collectie. Cultura maakt zelf keuzes over de huisvesting van de bibliotheek, waarbij wel kritisch wordt gekeken naar de efficiëntere benutting van ruimte.

Een tweede functie die belangrijk is in de ontwikkeling van de bibliotheek is het versterken van “basisvaardigheden”. Geletterdheid en digitale vaardigheden zijn voor deelname aan de huidige samenleving van essentieel belang. De bibliotheek wordt het centrale punt van waaruit een programma wordt geboden aan basisvaardigheden.

Deze functies dragen bij aan de doelstellingen van het versterken van de sociale kracht van Ede en het bieden van mogelijkheden voor ontplooiing.

4.2 Cultuureducatie

Cultuureducatie is de basis van het overbrengen van kunst en cultuur op (nieuwe) generaties. Het vindt zowel binnen de school als in de vrije tijd plaats. De gemeente geeft inhoud aan de binnenschoolse cultuureducatie en legt de verbinding naar het buitenschoolse aanbod.

Binnenschoolse cultuureducatie:

De gemeente Ede neemt ook in de komende periode 2017-2020 deel aan het vervolprogramma op Cultuureducatie met Kwaliteit. Ten tijde van het opstellen van deze nota is nog niet duidelijk hoe de matchingsregeling van het Rijk eruit gaat zien. Nog intensiever dan in de afgelopen periode zal – in nauw overleg met de scholen – invulling worden gegeven aan concrete culturele projecten binnen de scholen. De cultuurmakelaar is daarbij de spin in het web. Deze functionaris kent de vragen vanuit de scholen en weet deze om te zetten in een passend aanbod. Daar waar nodig en mogelijk worden scholen geholpen in de ontwikkeling van hun eigen cultuureducatie programma.

Buitenschoolse cultuureducatie:

Er vindt een verandering plaats binnen het aanbod van buitenschoolse cultuureducatie. Het bestaande, aanbodgerichte lesaanbod wordt omgevormd. Individuele docenten, collectieven van docenten, amateurverenigingen en andere vormen van muziekscholen worden in de gelegenheid gesteld om een aanbod aan te bieden dat tegemoetkomt aan de vraag van het publiek. Muziekonderwijs zal niet langer gesubsidieerd worden vanuit de gemeente. Ook andere vormen van kunstzinnige vorming zijn onderdeel van de buitenschoolse cultuureducatie. Over deze transitie van de buitenschoolse cultuureducatie en de aansluiting met de binnenschoolse cultuureducatie zullen wij nadere uitvoeringsafspraken maken met Cultura. Ook de scholen en andere aanbieders van cultuureducatie zullen bij dat proces betrokken worden. Onderzocht wordt op welke wijze het Akoesticum ook een rol kan gaan vervullen binnen de doorontwikkeling van cultuureducatie in Ede.

4.3 Podiumkunsten

Het gesubsidieerde aanbod in Ede is aanvullend op podia in de regio, daarnaast gaan we inzetten op middelen voor programmering via het Cultuurfonds.

Ede kent een aantal podia waarop verschillende vormen van theater en optredens plaats kunnen vinden. De podia in Ede staan echter niet op zichzelf. Publiek komt ook van elders en gaat ook naar elders om een voorstelling te bekijken. De gemeente Ede kent op dit moment twee jaarlijks gesubsidieerde podia: Theater Cultura en het Openluchttheater. Doelstelling van Theater Cultura is om een

complementair aanbod te verzorgen op de theaters rondom Ede. Er is daarom een intensieve samenwerking met de Junushoff in Wageningen. Cultura vormt ook een podium voor amateuroptredens. Het Openluchttheater is een rijksmonument dat onlangs in ere is hersteld. Ook voor de programmering van het Openluchttheater maakt de gemeente (subsidie-) afspraken, waarbij de vastgestelde visie voor het Openluchttheater uitgangspunt is.

Naast deze podia kent Ede nog een aanbod aan andere podia: CineMec, de Edesche Concertzaal, de Reehorst, het Akoesticum en zelfs het Nationaal Park de Hoge Veluwe. Deze zijn weliswaar niet gesubsidieerd door de gemeente, maar zijn wel onderdeel van de culturele infrastructuur van Ede. Deze podia dragen bij aan de woonaantrekkelijkheid van Ede of zelfs voor de (wijde) regio. Via het op te richten Cultuurfonds kan ook bijzondere programmering binnen deze podia mogelijk gemaakt worden.

4.4 Kennisfunctie erfgoed

In de gemeente Ede kent men de historie en waardeert en beschermt het erfgoed. Om hier vorm aan te geven, wordt in Ede een netwerk voor erfgoed en cultuur ontwikkeld.

Voor dit netwerk wordt een onderzoek- en ontmoetingsruimte ingericht in het gebouw van Cultura. De ambitie is om een plek te creëren waar musea, historische verenigingen en publieksactiviteiten van het gemeentearchief en –archeologie het verhaal van Ede aan inwoners kunnen vertellen. Dit netwerk zal vooral verwijzen naar waar dat verhaal verteld wordt. De samenwerkende kernpartners (oa Historisch Museum Ede, Vereniging Oud Ede, Gemeentearchief Ede, Archeologie Ede en Cultura) hebben de intentie uitgesproken om kernactiviteiten te ontwikkelen. Het gaat hierbij om: kennisfunctie, ontmoetingsplaats, cultuureducatie en exposities, presentaties en activiteiten op uiteenlopende locaties.

Voor de gemeente is de belangrijkste functie in dit concept verspreiding van kennis. Dit is ook de functie die als eerste vorm zal krijgen. Het zichtbaar maken van de cultuurhistorie is immers een belangrijke ambitie. De Edese bedrijven, burgers en vrijwilligers krijgen meer dan voorheen de gelegenheid om zelf historisch materiaal te interpreteren en te gebruiken. Hierbij is het van belang om de informatievoorziening op dit gebied te optimaliseren.

4.5 Beeldende kunst in de openbare ruimte

De gemeente heeft een rol in onderhoud van bestaande beeldende kunst in de openbare ruimte. Vooral als het gaat om het bepalen van het kwaliteitsniveau, is het verdedigbaar dat de overheid dit doet.

Het is tegelijk belangrijk om in de ontwikkeling van ruimtelijke projecten, waar de gemeente bij betrokken is, afspraken te maken met de ontwikkelaars en projectleiders van de afdeling ruimtelijke projecten. Vooral bij de ontwikkeling van stadsdeelgebieden en infrastructurele projecten in Ede stad, wijken en dorpen zal de gemeente zich omwille van de ruimtelijke kwaliteit beraden of beeldende kunst hier een rol kan spelen. Samenwerking met marktpartijen wordt gestimuleerd omdat dit meer financiële mogelijkheden kan bieden. Het is belangrijk dat beeldende kunst in een vroeg stadium van stad-, wijk- en dorpsontwikkeling aan de orde komt.

De ambitie van de gemeente is om te komen tot een afgeslankte vorm van advisering. Hierbij zal vooral de onafhankelijke kwaliteitsbepaling centraal staan.

5. Stimulering

Naast basisvoorzieningen ontstaat een overgangsgebied naar voorzieningen met meer initiatief vanuit de samenleving. De gemeente heeft nog wel een rol bij deze onderwerpen. De gemeente stimuleert en stuurt daarbij op het resultaat. De gemeente wil aanjagen, maar zal uiteindelijk nooit grotendeels de (organisatorische en financiële) inspanning leveren. Partijen werken samen en ervaren genoeg vrijheid om het uit te voeren. De gemeente geeft bij deze onderwerpen aan wat het doel moet zijn en op welke manier zij stimuleert. De invullingen van de taken is aan de samenleving.

5.1 Museale functies

De rol van de gemeente, volgens de Rijksoverheid, in musea is om ondersteuning te bieden bij het behoud van de eigen lokale cultuurhistorie. De gemeente levert daarin een bijdrage aan het in stand houden van de musea als onderdeel van de culturele infrastructuur. Voor de gemeente Ede zijn de belangrijkste van de vijf landelijk geformuleerde maatschappelijke waarden voor musea in Ede: educatieve waarde¹, verbindende waarde en belevingswaarde.

Het vertellen van het verhaal van Ede en het zichtbaarder maken van dit verhaal staat centraal. Musea dragen bij aan de kennis over de identiteit van Ede en de dorpen. Daarbij kunnen nieuwe vormen nieuwe bezoekers en vrijwilligers aantrekken en daarmee nieuwe sociale verbanden leggen. Elke lokale instelling heeft helder wat de maatschappelijke meerwaarde is van de collectie en of kennis die zij wil delen. In afstemming met andere instellingen wordt continu gestreefd naar kwaliteitsverbetering. De gemeente is daarbij voorstander van het verkennen van kwaliteitsverbetering van de musea, bijvoorbeeld in de vorm van regionale samenwerking.

De gemeente wil, in gesprek met partijen, komen tot meer objectivering in de toekenning van subsidies voor musea, sturend op het beoogde effect. Dit gebeurt in de vorm van nieuwe beleids-

¹ Landelijk zijn in 2011 in de nota "Meer dan waar: de maatschappelijke betekenis van musea" vijf waarden voor musea geformuleerd. Te weten: collectie bewaren, verbindende waarde, educatieve waarde, belevingswaarde en economische waarde.

en subsidieregels. Deze volgen in de loop van 2016, samen met de herijking van andere subsidieregels voor kunst en cultuur. Het totale beschikbare budget voor musea en erfgoedinstellingen is tot op heden niet gewijzigd. De onderlinge verdeling kan, na toepassing van de nieuwe subsidieregels wel wijzigen.

5.2 Militair erfgoed

Militair erfgoed is uniek voor Ede. Materieel en immaterieel kent de gemeente een rijke historie en enorme dichtheid aan militair erfgoed. Van zowel voor, tijdens als na de Tweede Wereldoorlog. De komende jaren wordt het belangrijk om de verhalen te vertellen en te bewaren. De belangrijkste doelstellingen voor de gemeente zijn: het verbinden van verhalen en het vergroten van de culturele en toeristische meerwaarde.

De waardering voor deze vorm van erfgoed uit zich als volgt. De basis van het militair erfgoed bevindt zich in de historische waarde en het feitelijke erfgoed. Daarin willen we als gemeente zorgen dat het goed wordt bewaard (vanuit erfgoed en cultuur). Vanuit monumentenzorg worden de gebouwen onderhouden. Het erfgoed wordt gedeeld en zichtbaar gemaakt en krijgt daarmee ook een toeristische en economische waarde. Erfgoed instellingen (waaronder militair erfgoed) kunnen een aanspraak doen op cultuursubsidies voor het behoud en beheer van collecties en activiteiten. Dit is onderdeel van de hierboven genoemde nieuwe beleids- en subsidieregels voor musea.

In het coalitieakkoord van de provincie Gelderland is de ambitie opgenomen om 'Normandië van Nederland' op de kaart te zetten en bevrijdingstoerisme te stimuleren. Er liggen hier kansen voor Ede.

6. Vernieuwing faciliteren en particulier initiatief

Een stap verder op weg naar loslaten is om als gemeente partijen mogelijkheden te bieden om zaken te ontwikkelen. Waarbij de gemeente niet stuurt, omdat het einddoel veelal open ligt. Daarbij wordt ook niet direct subsidie ingezet, zoals wel het geval is bij de basisvoorzieningen en stimulering. Het belangrijkste doel is creativiteit en innovatie te stimuleren.

6.1 Cultuurfonds

In het proces van mEde maken is geopperd om het instellen van een cultuurfonds in Ede te verkennen. In de tekst staat het volgende: "Het verkennen van een fonds wat kan werken met een financieringsmix, is een belangrijk instrumentarium om te komen tot vernieuwing. Het doel van het fonds is om (in de volle breedte) culturele activiteiten en evenementen te stimuleren, meer ruimte te bieden voor nieuwe en creatieve initiatieven, prikkels te bieden voor bestaande initiatieven (bijv. meer vraaggericht en meer gericht op samenwerking), laagdrempelige financiering mogelijk maken en een mix van financieringsvormen te bieden."

De verwachting is dat een cultuurfonds, op afstand van de gemeente, nieuwe projecten, evenementen en daardoor ondernemerschap kan stimuleren. Het gaat om activiteiten in de volle breedte van de kunst en cultuursector. Dit omdat ondersteuning (financiering) incidenteel is en gebaseerd op aanvragen. Een fonds en nieuwe vormen van financiering is een aanvulling op wat de gemeente kan, namelijk (enkel) het verstrekken van subsidies. Het belangrijkste is dat een initiatief kan aantonen dat ergens vraag naar is en hoe het aansluit bij (één van) de doelstellingen.

Het cultuurfonds zal een publiek- private samenwerking worden en valt of staat daarmee met de deelname van private partijen. Een denktank, bestaande uit geïnteresseerde ondernemers en de gemeente, zal een voorstel doen voor doelen en organisatievorm. Uitgangspunt voor de gemeente is dat de doelen aansluiten bij de visie en doelstellingen uit deze nota.

6.2 Burgerinitiatieven met betrekking tot cultuur

De gemeente staat nieuwsgierig tegenover burgerinitiatieven. In de eerste helft van 2016 wordt verkend wat de mogelijkheden zijn om vanuit de samenleving een nieuw concept voor creatieve en culturele talentontwikkeling in te vullen.

De aanleiding voor deze verkenning is het stopzetten van de activiteiten van Welstede in een gemeentelijk pand aan het Kuiperplein 31. Toen bekend werd dat Welstede hier ging stoppen, heeft zich een aantal bekende spelers op het gebied van popmuziek zich gemeld bij de gemeente. Vanuit de jongeren zelf is, vanuit meerdere peilingen, duidelijk dat behoefte is aan (vooral) meer muziek evenementen en variatie daarin.

In het kader van een nieuwe rolname en stimuleren van initiatieven uit de samenleving, worden de partijen gevraagd om hun ideeën uit te werken tot een plan op het snijvlak van jongerenactiviteiten en cultuur. De gemeente stelt een kwartiermaker aan, om hen hierin te ondersteunen. Het plan zal moeten uitwijzen of en zo ja hoeveel subsidie nodig is en ingezet kan worden, dan wel vanuit cultuur, dan wel vanuit jongerenactiviteiten.

6.3 Particulier initiatief

In Ede zijn ook heel veel particuliere initiatieven rondom kunst en cultuur. De culturele sector in Ede gaat dus niet alleen over die onderwerpen en activiteiten die hierboven zijn beschreven of activiteiten die (deels) gesubsidieerd worden door de gemeente. De gemeente bemoeit zich vooral met basistaken, gericht op het meegeven van een basis voor iedereen in kunst en cultuur. Gelukkig zijn er ook particuliere initiatieven die in bepaalde niches of deelsectoren soms op hoog niveau presteren. Ondanks dat private en

publieke organisaties, (deels) andere belangen hebben, worden deze particuliere partijen zonder meer erkend en gezien. Denk bijvoorbeeld aan de Edesche Concertzaal, CineMec, Akoesticum, muziekscholen en andere stichtingen en verenigingen.

7. Onveranderd beleid

Meerdere onderdelen van het kunst- en cultuurbeleid blijven onveranderd ten opzichte van de vorige nota. De gemeente ziet die uitingen als een verrijking van de cultuur van Ede. Initiatieven om deze uitingen vorm te geven blijven ondersteuning ontvangen.

7.1 Mediabeleid

Omroep Ede verzorgt radio- en televisie-uitzendingen in het uitzendgebied van de gemeente Ede. De omroep heeft voor de komende periode zendtijd toegewezen gekregen van het Commissariaat voor de Media. In de afgelopen periode is huisvesting binnen het gebouw van Cultura gerealiseerd. De gemeente verwacht verdere voordelen uit deze gezamenlijke huisvesting. De gemeente wil kunst en cultuur zichtbaarder maken in Ede, de lokale omroep kan hierin een rol spelen. Bekeken wordt of hierover concrete afspraken te maken zijn voor de komende jaren.

7.2 Amateurkunst

De basis voor het culturele leven ligt bij inwoners die zelf kunstzinnige activiteiten ontplooiën. In Ede is een breed veld van verenigingen in verschillende culturele disciplines actief. Het huidige waarderingsbeleid hiervoor blijft overeind om te bevorderen dat zo veel mogelijk - vooral jeugdige - Edenaren actief met kunst bezig zijn. Dit is goed voor de algemene vorming van kinderen en jongeren en vormt een voedingsbodem voor een bloeiend verenigingsleven.

7.3 Atelierbeleid, tentoonstellingen, atelierroutes en kunstfestivals

Met het atelierbeleid wil de gemeente Ede aantrekkelijker maken voor professionele kunstenaars. De aanwezigheid van goede en betaalbare woon- en werkruimte is een van de belangrijkste redenen voor kunstenaars om zich ergens (blijvend) te vestigen. Samen met Platform

Edese Kunstenaars (PEK) blijven de gemeente onderzoeken hoe we voldoende gelegenheid kunnen creëren waar kunstenaars zichzelf kunnen presenteren en elkaar kunnen ontmoeten.

Diverse instellingen en groepen zetten zich in om beeldende kunst zichtbaar te maken voor een breed publiek. Dat wordt ondermeer gedaan door het organiseren van tentoonstellingen door PEK, Huis Kenhem en De Kijkdoos. Kunstenaars in Lunteren en Bennekom zetten jaarlijks hun ateliers open om het publiek kennis te laten, maken met hun werk. Door middel van een route kunnen geïnteresseerden meerdere kunstenaars in een weekend bezoeken. Kunstfestivals waarbij er naast beeldende kunst raakvlakken zijn met oa muziek, zang, theater en bijv. regio food, voldoen steeds meer aan de vraag van bezoekers. Inwoners en ook recreanten komen graag af op activiteiten waar iets te beleven valt, men iets nieuws ziet of meemaakt en verrast wordt. Concreet blijft de gemeente in de periode 2017-2020 de decentralisatieuitkering Beeldende Kunst en Vormgeving (DU, BKV) inzetten om ruimte te bieden voor talent. Andere belangrijke doelstellingen zijn: het verbeteren van de relatie tussen productie en presentatie, tussen aanbod en publiek. En het versterken van de kracht van de sector. Evenals de (inter)sectorale samenwerking.

7.4 Cultuurprijs

In Ede kennen we de zogeheten cultuurprijs. De cultuurprijs wordt iedere drie jaar uitgereikt. De cultuurprijs is meer dan alleen erkenning van talent. De prijs is voor personen of instellingen die zich op bijzondere wijze hebben ingezet op cultureel gebied. Een jury geeft advies over de welke kandidaat de prijs moet winnen. De prijs wordt uitgereikt door burgemeester en wethouders. Naast de cultuurprijs hebben we ook de zogeheten juryprijs. Kandidaten voor de cultuurprijs en de juryprijs worden voorgedragen door de inwoners van Ede.

7.5 Edese Stadsdichter

Sinds 2012 kent Ede een stadsdichter. Dit initiatief kwam tot stand in samenwerking met de Edese Post, Cultura en gemeente Ede. De stadsdichter wordt aangesteld voor een periode van drie jaar.

Deze dichter maakt gedichten in reactie op lokale gebeurtenissen en op belangrijke nationale en internationale gebeurtenissen. De gedichten worden gepubliceerd in de Edese Post en op de website www.dichtstede.nl

7.6 Exposeum

In het kader van de stedelijke ontwikkeling van Ede zijn er ambities om hoogwaardige kunst naar Ede te trekken. In dit kader zijn de plannen voor het realiseren van een Exposeum in een verkennende fase. Oorspronkelijk is voorgesteld om het Exposeum uit te werken als groeimodel met als thema Voeding, Cultuur, Natuur en Duurzaamheid. Op dit moment wordt een concept verkend om het Exposeum in te richten voor wisseltonstellingen van topniveau, waarbij ook gekeken wordt naar een samenwerking met het World Food Center (WFC).

7.7 Openluchttheater Ede

Het Openluchttheater van Ede is één van de grootste openluchttheaters van Nederland. Dit Rijksmonument ligt in de bebouwde kom van Ede en is aan alle kanten omgeven door groen. Een unieke theaterlocatie voor uiteenlopende evenementen dat door velen wordt beschouwd als het mooiste van het land.

Eind 2014 is besloten te starten met de restauratie van het openluchttheater. De restauratie van de gebouwen is nagenoeg afgerond. Vanaf september 2015 zal worden gestart met de restauratiewerkzaamheden aan het park. In 2016 wordt gestart met een nieuwe programmering voor dit theater.

Voor het Openluchttheater heeft de gemeenteraad in 2015 een visie vastgesteld. Hierin is onder andere de ambitie terug te vinden. De Stichting Openluchttheater (OLT) is in het leven geroepen om namens de gemeente Ede de exploitatie en programmering van het theater te verzorgen. De stichting OLT is daarmee verantwoordelijk voor alle evenementen die plaatsvinden in het theater.

De stichting OLT heeft de opdracht om invulling te geven aan de visie voor het gerestaureerde theater. Hierbij wordt een balans gezocht tussen een bloeiende theaterfaciliteit, leefbaarheid in de wijk en een sluitende exploitatie.

8. Links met andere beleidsterreinen

Kunst en cultuur staan in verbinding met veel andere beleidsterreinen. Denk aan onderwijs, sociaal-cultureel werk dan wel welzijn en jongerenactiviteiten. En ook monumentenzorg, archiefwet, erfgoed en bijvoorbeeld laaggeletterdheid. Voor al deze beleidsterreinen zijn aparte nota's of worden deze opgesteld. Vooral omdat de reikwijdte van deze onderwerpen te ver voert om geheel in de cultuurnota mee te nemen. Zie bijlage 3 voor een overzicht van aanpalende onderwerpen. In bijlage 2 wordt uitgebreider ingegaan op de links met erfgoed.

9. Vervolg

Deze nota heeft vooral ambities en kaders meegegeven op verschillende deelonderwerpen. Veel concrete voorstellen voor de uitvoering, uitwerking en activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van deze nota zullen in de periode na vaststelling, vooral door college, nog worden vastgesteld. Denk aan de herziening van alle subsidieregels die onder cultuur vallen. Dit start in april 2016. In de nieuwe programmabegroting worden de beoogde effecten en indicatoren nader beschreven aan de hand waarvan de voortgang kan worden afgemeten.

10. Financiële paragraaf

In onderstaand financieel overzicht zijn de budgetten opgenomen wat in de beïnvloedingsfeer van beleid zit.

In de verschillende jaren zijn de taakstellingen uit mEde maken verwerkt. Dat is te zien aan de totale begroting die voor cultuur afloopt. Bedragen x €1.000

Activiteiten	Resultaten	2016	2017	2018	2019	2020
Beeldende kunst	Plaatsing en onderhoud van beeldende kunst en gedenktekens in de openbare ruimte. BKV-Decentralisatie uitkering ten behoeve van subsidieëring activiteiten beeldendekunsten vormgeving.	400	350	350	200	200
Bibliotheekwerk	Subsidiëring bibliotheekvoorzieningen (accommodaties en activiteiten) op verschillende locaties	2.650	2.650	2.650	2.650	2.650
Podiumkunsten	Bekostiging van podiumkunsten	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150
Musea / Exposeum	Financiering en beleidsvorming van het museumaanbod in Ede	880	880	630	630	630
Cultuureducatie	Coördineren en geven van cultuureducatie aan jeugd en volwassenen op het gebied van muziek, dans, drama en beeldende kunst	1.780	1.780	1.780	1.420	1.420
Monumentenzorg	Bescherming van erfgoed en monumenten; o.a. via subsidies voor restauratie en onderhoud van gemeentelijke monumenten	150	150	150	150	150
Media	Instandhouding lokale omroep	220	220	220	220	220
Amateurkunst	Waarderingssubsidie voor amateurverenigingen	200	200	200	200	200
Totaal		7.430	7.380	7.130	6.620	6.620

Bijlage 1

Verantwoordelijkheden van de verschillende overheden binnen cultuur

1. De regels van het culturele bestel

Op veel terreinen van het maatschappelijk leven is een verdeling van competenties tussen de overheden wettelijk geregeld, maar op het gebied van cultuur is dit slechts in beperkte mate het geval.

In de Monumentenwet, de Archiefwet en de Mediawet zijn taken en bevoegdheden van gemeenten omschreven, maar daarnaast zijn grote delen van het cultuurbeleid vrij van regelgeving. Op dit moment geldt voor de cultuursector (behalve voor de sectoren waarvoor een wettelijk regime geldt) de volgende globale - en ongeschreven - taakverdeling.

Het Rijk is verantwoordelijk voor:

- de subsidiëring van grootschalige culturele instellingen met een landelijke betekenis of functie, zoals musea, orkesten en toneel-, opera- en dansgezelschappen;
- het subsidiëren van manifestaties en festivals van (inter-)nationale betekenis;
- het verzorgen van de zogeheten indirecte steunfuncties, wat inhoudt dat landelijke instellingen worden bekostigd die kunstenaars en culturele instellingen ondersteunen door middel van met name studie en onderzoek, informatie en documentatie, deskundigheidsbevordering e.d.;
- inkomensbeleid en stimulering cultureel ondernemerschap met betrekking tot kunstenaars.

Doorgaans worden de provincies verantwoordelijk gehouden voor:

- het stimuleren van een adequate diversiteit en spreiding van voorstellingen en activiteiten;
- het subsidiëren van directe steunfunctie-taken zoals de begeleiding van instellingen, kaderleden en beroepskrachten en het bevorderen van kwaliteit;
- het bevorderen van samenwerking;
- het vervullen van een rol bij zaken die uitingen zijn van en vormgeven aan een regionale identiteit (b.v. regionale omroep, taal/dialecten, regionale musea).

De gemeenten hebben in deze drieslag de zorg voor:

- het financieren van die voorzieningen die wettelijk verplicht zijn (archieven, lokale omroepen) of die zij voor de culturele infrastructuur van de gemeente noodzakelijk achten (musea, bibliotheken e.d.);
- het subsidiëren van activiteiten op het gebied van onder meer de beeldende kunst, de amateurkunst en de cultuureducatie;
- het in stand houden en laten bespelen van podiumkunstaccommodaties

2. Landelijke prioriteit voor cultuureducatie

Het landelijk cultuurbeleid is erop gericht een sterke cultuursector te creëren die minder afhankelijk wordt van de overheid. Tegelijkertijd blijft de Rijksoverheid verantwoordelijk voor een hoogwaardig cultureel aanbod in het hele land. De culturele instellingen en cultuurfondsen die subsidie van het Rijk krijgen, vormen samen de zogeheten „landelijke basisinfrastructuur“.

De Rijksoverheid heeft voor de periode 2013- 2016 de volgende speerpunten voor het cultuurbeleid:

- Internationalisering: de culturele sector heeft mogelijkheden om zich internationaal te presenteren, bijvoorbeeld door uitwisseling van kunst of in kunst- en cultuurprogramma's;
- Cultuureducatie: zo veel mogelijk kinderen en jongeren komen in aanraking met de rijkdom van cultuur;
- Vernieuwing en talent: kunstinstellingen krijgen de mogelijkheid kunst te ontwikkelen en te laten zien die nog niet bij een breed publiek bekend is;
- Ondernemerschap: instellingen versterken hun band met (mogelijke) financiers, boren andere inkomstenbronnen aan en zoeken nieuwe markten. Op die manier vergroten zij hun inkomsten. De instellingen krijgen hierbij ondersteuning van het Rijk.

Een belangrijk onderdeel van het beleid van de huidige minister is het stimuleren van cultuureducatie binnen het onderwijs. Het kabinet wil kinderen en jongeren op het gebied van cultuur een stevig fundament bieden. Voorwaarden daarvoor zijn een goede verankering van cultuureducatie in het onderwijs en aandacht voor cultuureducatie bij alle culturele instellingen, landelijk en lokaal.

Het kabinet kiest voor een nieuwe aanpak om een stevig fundament

voor cultuureducatie te bieden, een aanpak die duidelijkheid schept. Duidelijkheid over wat er van scholen en culturele instellingen wordt verwacht op het gebied van cultuureducatie, bijvoorbeeld door het borgen van doorlopende leerlijnen en duidelijkheid over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten. Het nieuwe beleid van het Rijk is verwoord in het programma „Cultuureducatie met kwaliteit”.

Gemeenten kunnen gebruik maken van de landelijke regeling voor combinatiefunctionarissen (ook wel cultuurcoaches genoemd) om trajecten van talentontwikkeling op te bouwen. De combinatiefunctionaris is een uitvloeisel van de zogeheten „Impuls brede scholen sport en cultuur” die in 2008 is gestart door het ministeries van OCW en VWS (per 2012 is veranderd in „Brede impuls combinatiefuncties”). Deze regeling is structureel van karakter. Dat de regeling de naam heeft die zij heeft betekent niet dat alleen brede scholen van de regeling zouden mogen profiteren. Alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs kunnen bij de werkzaamheden van een combinatiefunctionaris worden betrokken.

Landelijk is het streven dat er een bepaalde verhouding wordt gerealiseerd tussen functionarissen die zich met primair en voortgezet en met sport en met cultuur bezighouden. Ongeveer 6% is voor cultuur beschikbaar. Deze verdeling heeft te maken met de herkomst van de beschikbare middelen op de Rijksbegroting (onderwijs, sport en cultuur). Echter: gemeenten zijn niet verplicht deze verdeling te volgen. Er is ruimte voor lokaal maatwerk. De combinatiefunctionarissen worden structureel voor 40% door het Rijk betaald. Het andere deel (60%) moet afkomstig zijn van het lokale niveau. Gemeenten mogen voor hun cofinanciering gebruik maken van een „derde’ (niet gemeentelijke) geldstroom en van eigen bijdragen van culturele organisaties. In 2012 deden 367 gemeenten mee aan de regeling. In 2013 was dit aantal gestegen tot ongeveer 380.

3. De provincie beperkt zich tot erfgoed en vernieuwing

De provincie heeft in februari 2016 het nieuwe beleidskader (2017-2020) ter inzage gelegd. Overigens combineert de provincie erfgoed en cultuur in één nota.

Daarin wordt het volgende centraal gesteld: “Wij vinden het belangrijk dat cultuur en erfgoed toegankelijk zijn voor de inwoners van Gelderland. Zo kan iedereen ervan genieten. De uitvoering van

het beleidsprogramma 2017-2020 'Cultuur en Erfgoed: beleef het mee!' versterkt dit.

De belangrijkste accenten zijn:

- De ervaring, het genieten van mensen staat voorop. Deze periode zoeken we de balans tussen de economische invalshoek, de intrinsieke waarde (kwaliteit) en maatschappelijke betekenis van cultuur en erfgoed;
- We gaan uit van de maatschappelijke opgaven en leggen continu verbindingen met andere sectoren en provinciale programma's;
- We faciliteren een dynamisch netwerk van culturele instellingen en werken nauw samen met Landsdeel Oost;
- Cultureel talent krijgt volop de gelegenheid om zich in Gelderland te ontplooien. Naast jong talent verdienen ook de makers in hun 'midcareer' een steun in de rug;
- Instandhouding en de maatschappelijke betekenis van ons erfgoed krijgen aandacht: erfgoed dat goed gebruikt wordt komt optimaal tot zijn recht;
- We werken samen met Rijk, gemeenten, erfgoedinstellingen en eigenaren aan een nieuwe manier van kwaliteitsborging binnen het erfgoed waardoor de uitvoeringskwaliteit van restauraties en archeologie wordt vergroot;
- Museumbeleid krijgt aandacht en meer middelen. Musea zijn niet alleen belangrijk voor de identiteit van de Gelderse regio's (de leefbaarheid) maar ook een belangrijke economische factor;
- Cultuureducatie en participatie zijn kernwoorden in ons beleid. Jongeren zijn een belangrijke doelgroep;
- Uit de werkateliers bleek dat, naast vernieuwing, continuïteit belangrijk is. Wat goed is, blijft goed en zetten we voort. Dit noemen we de Gelderse basis. Daarnaast is er ruimte voor voor nieuwe initiatieven in de dynamische programmeerruimte. Hierdoor ontstaat een verschuiving van structurele middelen naar dynamische programmeerruimte;
- We zoeken naar een passend instrumentarium waarin we streven naar een goede balans tussen ziel en zakelijkheid.

Bijlage 2

Belangrijkste gemeentelijke visies

Kernpunten uit verschillende (gemeentelijke) visies/ beleidsstukken die raakvlakken hebben met cultuur.

Erfgoed

Erfgoed is de verzamelnaam voor alle relictten uit het verleden die onderdeel zijn van onze omgeving, in de grond verborgen zijn of bewaard worden in archieven en musea. Het kan gaan om gebouwde of landschappelijke relictten, maar ook om archeologische vondsten of museumschatten. Om verschillende redenen is het behoud en de beleving van ons erfgoed belangrijk. Zo wordt identiteit in belangrijke mate bepaald door erfgoed. Verder draagt erfgoed bij aan de sfeer en toeristische waarde van de gemeente. Daardoor is erfgoed onder meer economisch gezien van betekenis, bijvoorbeeld voor horeca, detailhandel en recreatieparken.

Voor erfgoed is in de afgelopen jaren een tweetal beleidsnota's vastgesteld door de gemeenteraad: *Erfgoed met perspectief (2010)* en *Archeologie in Evenwicht (2012)*. Beide nota's hebben de afgelopen periode geleid tot een reeks van initiatieven en producten. Eind 2015 lopen de beleidstermijnen van beide nota's af en is het moment daar om te koersen op een nieuwe nota met vers beleid dat meer nog dan voorheen een erfgoedintegraal vooruitzicht schept op de toekomstige aanpak. Een gezamenlijk optrekken tussen monumentenzorg, archeologie, archief is een belangrijke voorwaarde hiervoor. Evenals samenspel en interactie met burgers, bedrijven en vrijwilligers. Speerpunten uit deze toekomstige nota zullen onder meer zijn de verbeterde aansluiting van erfgoed en toerisme, publieksbereik, kennisoverdracht (netwerk voor erfgoed en cultuur), duurzaamheid, collectiebehoud en rolneming. Meer informatie over vorm en concrete acties volgt in het proces van de totstandkoming in 2016.

Visie mEde maken

Vrij snel is de mEde maken groep gekomen tot een visie waar het gaat om cultuur. Deze werd unaniem gedragen door de groep:

“Kunst en cultuur zijn van grote betekenis voor de samenleving.

Cultuur in Ede is bij uitstek geschikt om de economische en sociale kracht lokaal te versterken. Cultuur is een fundament in de ontwikkeling van de mens (jong en oud) en een fundament in de opbouw van een stad of dorp.

Een goed cultuuraanbod in onze gemeente draagt in sterke mate bij aan de ambities van ons gemeentebestuur om Ede te ontwikkelen tot een sterke en sociale samenleving, met verbinding tussen stad en dorpen, waarin iedereen zich thuis kan voelen en waar het aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te ondernemen.

Uit een analyse waar Ede wordt vergeleken met 10 andere gemeenten in Nederland van gelijke omvang, blijkt dat de woonaantrekkelijkheid van Ede vooral wordt verbeterd als het cultuuraanbod wordt versterkt.²

Ontmoeten en verbinden vindt het gemeentebestuur van groot belang en worden benoemd als kernwaardes voor de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Ontmoeten en verbinden zijn ook de kernwaardes van cultuur en daarom vormt cultuur dus zo’n belangrijke factor voor onze gemeentelijke ontwikkeling.

Cultuur is verbonden met onze identiteit en draagt bij aan ontwikkeling, ontplooiing van mensen en sociale cohesie in onze gemeente. We zetten in op het vergroten van kennis en vooral actieve beleving van kunst en cultuurbeoefening voor alle leeftijden, maar met name voor de jeugd. In Ede hebben we daarbij kennis van onze historie en waarden en beschermen wij ons erfgoed.

Het creëren van een optimaal lokaal cultureel klimaat is een gezamenlijke opgave voor de gemeente, culturele organisaties en actieve inwoners. Ieder doet dit vanuit zijn eigen rol-neming.”

Visie 2025

Vanuit de visie 2025 die een aantal jaar geleden is vastgesteld, zijn de volgende prioriteiten gesteld:

40

² Bron: Atlas der gemeenten, waar Ede op de cultuurindex plek 50 inneemt op de ranglijst van 50 grootste gemeenten van Nederland, terwijl Ede in omvang op plek 24 staat. Op andere terreinen (sociaal-economische structuur, woningaanbod, natuur en veiligheid) scoort de gemeente al goed.

“We zijn trots op onze kwaliteiten: jong, groen en sociaal sterk. Ze maken van Ede een plek waar mensen zich prettig voelen. Het zijn vitale en krachtige kwaliteiten waarop we vertrouwen en die wij willen gebruiken en versterken om onze ambitie te realiseren om door te groeien. Om Ede als stad completer te maken en een plek waarmee inwoners zich innerlijk verbonden willen voelen.

We zullen onze kansen benutten als stad in het hart van de FoodValley en grenzend aan de Veluwe en Vallei. De aantrekkingskracht van Ede versterken we door te investeren in cultuur, kennis en het centrum. We bieden Edese ondernemers kansen om te groeien en we verleiden nieuwe ondernemers om naar Ede te komen. Wij zoeken daarin samenwerking met onze regiopartners. De inbreng, de creativiteit en de energie van onze inwoners en ondernemers is daarbij van groot belang.

We kiezen er voor om de komende jaren prioriteit te geven aan vier ontwikkelingen waardoor Ede zich in 2025 zal positioneren en onderscheiden:

1. FoodValley
2. Kenniscampus Ede
3. Veluwse Poort
4. Levendig centrum”

Integraal beleid gemeente Ede, Regio FoodValley en Visiedocument Ede 2025:

- Ede wil , als onderdeel van een innovatieve regio (FoodValley), behoren tot de top 5 regio's in Europa op het gebied van gezonde en duurzame voeding.
- De regio zet zit in om kennisintensieve bedrijven aan te trekken.
- Door het bieden van hoogwaardige cultuur, sport- en recreatiemogelijkheden wordt de leefkwaliteit en dus de aantrekkingskracht van het gebied versterkt.
- De Veluwse Poort creeert momentum om de impuls aan de stedelijke ontwikkeling van Ede en de culturele infrastructuur te geven. Deze ontwikkeling zal ook bijdrage aan de aantrekkelijkheid van het gebied voor specifieke doelgroepen inwoners, zoals hoger opgeleiden, internationale kenniswerkers en de creatieve klasse.

Levendig centrum

Begin 2015 is opnieuw de ambitie van een levendig centrum leven in geblazen. In het rapport "Op weg naar een levendig, aantrekkelijk en levensvatbaar Ede centrum" (mrt 2015), zijn een aantal passages over cultuur terug te lezen. Conclusie (mbt cultuur) is dat cultuurfuncties in het centrum afwezig zijn. Daarbij is de ruimtelijke oriëntatie van Cultura, voor weinigen begrijpelijk. In het perspectief dat wordt geboden over hoe het centrum in 2025 eruit kan zien. Staat het volgende over cultuur:

"Ede Centrum is doorregen met food gerelateerde functies. Er is een versmarkt met speciaalzaken aansluitend op een eetstraatje, er zijn regelmatig "food-evenementen" in de open lucht of in de markthal op de Markt, er zijn streekwinkels en op specifieke doelgroepen gerichte levensmiddelen winkels, rond het Oude Kerkplein zijn restaurants, er is een opleiding op het gebied van voedingstechnologie en een dependance van het World Food Centre (WFC) met wisselende exposities over voeding.

Ede Centrum heeft een parelsnoer aan culturele functies en evenementen. Overal langs de centrumroute vinden we beeldende kunstwerken, vaak verwerkt in straatmeubilair, gevels of speeltoestellen. Cultura blijft het uitgangspunt voor culturele beleving, maar het gebouw heeft zich geopend naar de stad. Op de Markt vinden we het permanente podium voor culturele evenementen. De Oude Kerk is een prachtig historisch monument. In het stadspark vinden we een concentratie van culturele functies: de beeldenspeeltuin, het Edes museum met het Tegelmuseum, het historisch museum en wisselende exposities. Het Doelenplein is het centrale punt voor kleinere culturele manifestaties (muziek, dans, toneel, performance). Ede heeft haar professionele Poppodium."

Kadernota vernieuwd welzijn Ede

Deze kadernota biedt vooral handvatten als het gaat om rolneming vanuit de lokale overheid. Het doel van Vernieuwd Welzijn in Ede is: het welbevinden van inwoners te vergroten, en te bevorderen dat iedereen zoveel mogelijk meedoet en bijdraagt aan de samenleving. Daarnaast geeft de gemeente verder vorm aan de kanteling van een gemeente die niet meer zelf over elke inzet en welzijnsactiviteit besluit, maar naar inwoners in wijken, buurten en dorpen die het voor het zeggen krijgen hoe en welke welzijnsactiviteiten in hun omgeving

ingezet worden. Passend bij hun vraag en wat nodig is. Inwoners krijgen volop de gelegenheid om met welzijnsinitiatieven te komen, deze uit te voeren en worden daarbij ondersteund. Bij de afweging van wat er in een gebied (wijk, buurt of dorp) moet gebeuren staat de gebiedsagenda centraal, die onder regie van de gebiedsregisseur door inwoners, gemeente en maatschappelijke partijen wordt gevuld en waarin de prioriteiten zijn aangegeven.

Om vrijwilligers en betrokken organisaties te helpen om initiatief te nemen en inwoners (initiatieven) goed te ondersteunen zijn drie basisvoorwaarden genoemd waar de gemeente bij zou moeten helpen:

1. Vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen naar gebiedsniveau zodat men weet wat er speelt in de eigen omgeving;
2. Versterken en ondersteunen van inwoners (initiatief) en vrijwilligers zodat zij weten waar ze terecht kunnen voor vragen en ondersteuning en weten waar ze op terug kunnen vallen (opleiding, kennis van bepaalde problematiek, signalen kunnen terugleggen, verzekering etc.);
3. Helpen verbinden van initiatieven, zorgen dat inwoners weten waar ze aan bij kunnen dragen, elkaar kunnen versterken of met wie ze kunnen samenwerken in de eigen buurt (netwerk);

Alles draait om de wil en de mogelijkheden om samen te werken en te leren van wat werkt. Met energie voor het resultaat en niet alleen vanuit protocollen en regels. Inwoners en vrijwilligers (organisaties) vragen aan de gemeente om dit eenvoudig te maken. Soms worden ze ontmoedigd vanwege allerlei regels of weten niet de goede weg te bewandelen.

Men verwacht wel dat de gemeente regie voert, de verhoudingen bewaakt en toeziet of de uitvoering nog in lijn is met de visie.

Bijlage 3

Aanpalende gemeentelijke beleidsplannen

Onderwerp	Geldend of herzien?	Beleidssterrein	Link
Onderwijs			https://www.ede.nl/wonen-en-leven/onderwijs-en-studie/onderwijs/
Laaggeletterdheid (Educatief programma volwassenen)	Geldend (aug 2015)	Regionaal bestuurlijk overleg economie en werkgelegenheid	
Jongerenactiviteiten beleid	Wordt begin 2016 herzien	Onderdeel van jeugd en welzijn	
Vernieuwd Welzijn	2016 en verder	Welzijn en wijkwerk	
Erfgoednota (incl archeologie)	Eind 2016 evaluatie en herziening	Erfgoed, monumentenzorg en archeologie	
Archief	Geldende wet en regelgeving: aan archiefwet, archiefbesluit, archiefverordening en reglement informatiebeheer		
Levendig centrum	Werkprogramma Levendig Centrum (mrt 2015)		https://www.ede.nl/zoeken/gss/levendig-centrum/
Toerisme	Geen beleidsnota, wel bestemmingsplan recreatie en belastingverordening		
Provinciaal cultuur beleid	Wordt in 2016 opnieuw vastgesteld	Erfgoed én cultuur in één nota	http://cultuurenerfgoed.gelderland.nl/beleid
Provinciaal toerisme beleid	<i>Volgt</i>		

Bijlage 4

Kwadrant van rolneming uit mEde maken

Hieronder meer informatie over het kwadrant, zoals nader ingevuld hiervoor in hoofdstuk 3. Onderstaande informatie komt uit het definitieve document van mEde maken.

- Aanbodgestuurd en door de overheid (linksboven). Daarbij is de rol van de gemeente reguleren en kwaliteitsbepaling. De rol van de samenleving is die van gebruiker. Het zijn bij wet geregelde publieke taken, met een beperkte mogelijkheid om lokaal het kwaliteitsniveau te bepalen. De gemeente is in dit scenario leidend in de uitvoering van de visie, met de nadruk op wettelijke taken. In het schema is aangegeven dat de overheid verantwoordelijk is voor basisfinanciering van deze voorzieningen en dat de minste bezuinigingen haalbaar zijn.
- Vraaggestuurd en door de overheid (rechtsboven). Daarbij is de rol van de gemeente te regisseren en te stimuleren. De rol van de samenleving is samen te werken en te ondernemen. De nadruk ligt dan op de synergie en vanuit visie onderzoeken hoe actoren een nieuwe rol kunnen vervullen. Ook hier gaat het grotendeels om bij wet geregelde publieke taken, maar de lokale overheid heeft hier een veel grotere rol bij het vaststellen van het gewenste uitvoeringsniveau. Op basis van de uitgewerkte visie zijn hier bezuinigingen mogelijk. Ook hier worden voorzieningen visiegestuurd in stand gehouden met basisfinanciering. Bij het instrumentarium in paragraaf 5 wordt uitgebreid toegelicht, wat de argumenten hiervoor zijn.
- Aanbodgestuurd en door de samenleving (linksonder). Daarbij is de rol van de gemeente die van stimuleren en faciliteren. De samenleving moet innovatie en initiatief tonen. De gemeente vervult vooral de rol om te stimuleren en te faciliteren. In dit alternatief ligt het voor de hand dat er vanuit een cultuurfonds stimulerings- of activiteitsubsidies worden gegeven of een mix van deze financieringsvormen.

De themagroep tekent hierbij aan dat dit voor de huidige culturele instellingen en verenigingen een belangrijke verandering teweeg kan brengen. Bij analyse naar de instelling van een Cultuurfonds is het belangrijk te onderzoeken of hierdoor geen voorzieningen

“omvallen”, zodat het gemeentebestuur kan afweten of dit wel wenselijk is.

- Vraaggestuurd en door de samenleving (rechtsonder). Daarbij is de rol van de gemeente om te faciliteren en los te laten. De rol van de samenleving is dan die van ondernemerschap. In dit scenario laat de gemeente het meeste los op het terrein van cultuur. Hier kunnen startsubsidies worden gegeven of leningen vanuit een financieringsfonds/-mix, als volgens de geldende culturele visie hiermee een waardevolle aanvulling wordt gerealiseerd op het culturele aanbod in onze gemeente.

Het tijdpad om een mogelijke omschakeling van rollen, sturing en daarmee financiering, te kunnen bereiken is per onderdeel verschillend en zal nader worden uitgewerkt.

Het cultuurlandschap volgens de voorstellen van de Themagroep Cultuur

Rol gemeente: Reguleren en bepaling kwaliteitsniveau
 Rol samenleving: Gebruiker

Kern: gebonden aan wettelijke en gemeentelijke regelgeving of 'rijksfinanciering'

- Gemeente-archief
- Monumentenzorg
- Archeologische monumentenzorg
- Herbestemming 1%-regeling t.b.v. cultuurzorg
- Onderhoud kunstwerken en gedenktekens in openbare ruimte
- lokale omroep (in Cultura)
- 'Rijksmuseum Kröller-Müller'

Aanbod-gestuurd

(Stimuleringssubsidies, activiteitensubsidies, of een financieringsmix met een combinatie met basisfinanciering)

- Gemeente stelt ruimtes beschikbaar, w.o. Exposeum als culturele broedplaats voor Edese kunstbeoefening, voor dans, toneel, muziek, educatie, expositieruimte ect
- Diverse musea
- Ruimtes voor (lokale) exposities en andere kunstvormen.
- Amateurkunst (met rol voor muziekonderwijs)
- Innovatieve culturele initiatieven
- Evenementen

Rol Samenleving: Initiatief nemend en innovierend
 Rol gemeente: Stimuleren en Faciliteren

Overheid

Basisfinanciering

Cultuurbemiddeling

Cultuurfonds (zie hfd 5.3)

Samenleving

Rol gemeente: Regisseren en stimuleren
 Rol samenleving: Samenwerken en ondernemen (op basis output-afspraken)

Kern: Synergie en visie-gestuurd: Aantrekkelijke laagdrempelige culturele ontmoetingscentra met breed programma en daarin de volgende functies:

- Ondernemende bibliotheek (nieuwe wettelijke rol)
- Cultuureducatie
- Erfgoed-centrum gevestigd in Cultura met depot elders
- Exposities (in Cultura-vestigingen)
- Theater (met regionaal ontubbelde programmering)

Vraag-gestuurd

(Startsubsidies, Leningen vanuit Revolving fund)

Voorwaarde: gemeente moet cultureel ondernemerschap mogelijk maken. Het volgende is dan voor de 'markt'.

- Reehorst
- Cinemac: Bioscoop en ander cultureel aanbod
- Kunstondernemingen
- Akoesticum (podiumkunsten)
- Muziekscholen
- Novac Popschool
- Edese concertzaal
- Poppodium

Rol Samenleving: Ondernemerschap
 Rol gemeente: Faciliteren en Loslaten

